

Dúbravská cesta 9, 840 05 Bratislava

organizačná zložka

Ústav biochémie a genetiky živočíchov SAV

PREVÁDZKOVÝ PORIADOK

pokusného zariadenia

Ústavu biochémie a genetiky živočíchov CBv SAV, v. v. i.

Dátum	Schválil	Vypracoval
Bratislava, 3. januára 2022	RNDr. Ľubor Košťál, CSc. zástupca riaditeľa ÚBGŽ CBv SAV, v. v. i.	RNDr. Boris Bilčík, PhD. Mgr. Katarína Pichová, PhD.

Obsah

I.	Platnosť prevádzkového poriadku	3
II.	Pracovné priestory	3
	Chovné priestory	4
	Priestory na bežné a špeciálne postupy	6
	Pomocné priestory	7
III.	Objednávanie, transport, príjem, chov zvierat a manipulácia s nimi.....	8
IV.	Udržiavanie podmienok pokusného zariadenia.....	10
V.	Čistenie a dezinfekcia priestorov pokusného zariadenia.....	13
VI.	Povinnosti pracovníkov chovného zariadenia.....	15
	Kordinátor prevádzky zverinca.....	16
	Ošetrovateľ.....	17
	Zmluvný veterinárny lekár	17
	Osoba poverená kontrolou súladu s ustanoveniami vo vyhláske a v nariadení vlády ...	17
	Povinnosti ostatných zamestnancov	18
VII.	Mimoriadna udalosť, nehoda	18
VIII.	Odborná príprava (školenie).....	20
IX.	Osoby zodpovedné za prevádzku zverinca na chov experimentálnych zvierat	21
	<i>Príloha 1 Navrátenie zvierat do domácej starostlivosti.....</i>	<i>23</i>

I. Platnosť prevádzkového poriadku

1. Prevádzkový poriadok sa týka chovu a manipulácie so živočíšnymi druhmi, využívanými v experimentoch (postupoch) slúžiacich na plnenie úloh v oblasti biologického výskumu, vyplývajúcich zo zriaďovacej listiny Ústavu biochémie a genetiky živočíchov (ÚBGŽ) ako organizačnej zložky Centra biovied SAV, v. v. i. (ďalej CBv).
2. Prevádzkový poriadok je v súlade s Nariadením vlády SR č.377/2012, ktorým sa ustanovujú požiadavky na ochranu zvierat používaných na vedecké účely alebo vzdelávacie účely a s Vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 436/2012, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách na ochranu zvierat používaných na vedecké alebo vzdelávacie účely.
3. V rámci pokusného zariadenia sa experimenty (postupy) budú vykonávať na nasledovných živočíšnych druhoch s maximálnym zástavom/predpokladaným počtom odchovaných zvierat:

kura domáca (*Gallus gallus domesticus*):

podstielkový chov 100/0 nosníc alebo 330/0 brojlerov

prepelica japonská (*Coturnis japonica*):

420/420 jedincov

spevavce

172/96 jedincov

(zastúpenie jednotlivých druhov sa môže líšiť, vždy však musí byť dodržaná podmienka maximálneho zástavu pre spevavce; vlastný odchov sa uskutočňuje len pre druhy pestúnka japonská a zebrička červenozobá)

- pestúnka japonská (*Lonchura striata domestica*)
- zebrička červenozobá (*Taeniopygia guttata*)
- amandava bodkovaná (*Amandava amandava*)
- batilda trstinová (*Neochmia ruficauda*)
- astrilda vlnkovaná (*Estrilda astrild*)
- mníška muškátová (*Lonchura punctulata*)
- mníška striebrozbka (*Euodice malabarica*)
- ryžovník sivý (*Lonchura oryzivora*)
- kanárik divý (*Serinus canaria*)

II. Pracovné priestory

1. Pokusné zariadenie sa nachádza na 1. nadzemnom podlaží budovy ÚBGŽ CBv SAV, v. v. i., Dúbravská cesta 9, Bratislava (vedenej na liste vlastníctva 1500 v katastrálnom území Bratislava – Karlova Ves, súpisné číslo 5788 na parcele 2685). Od laboratórií

a ostatných priestorov, ktoré sa nachádzajú na tom istom podlaží je pokusné zariadenie oddelené uzamykateľnými dverami s guľou.

Pokusné zariadenie je funkčne rozdelené podľa druhov (plán zverinca, Obr. 1):

Chovné priestory

- priestory určené na chov a odchov pokusných zvierat

Kura domáca:

Miestnosť č. 1.23 Kura domáca podstielkový chov 2

- 5 výbehov s hlbokou podstielkou z hoblín o rozmeroch 100 x 150 x 200 cm (š x h x v), každý pre 10 nosníc, so znáškovým dvojhniezdom, krmidlom, niplovými napájačkami a bidlom, resp. v prípade brojlerov do 33 vtákov s hmotnosťou do 1,5 kg

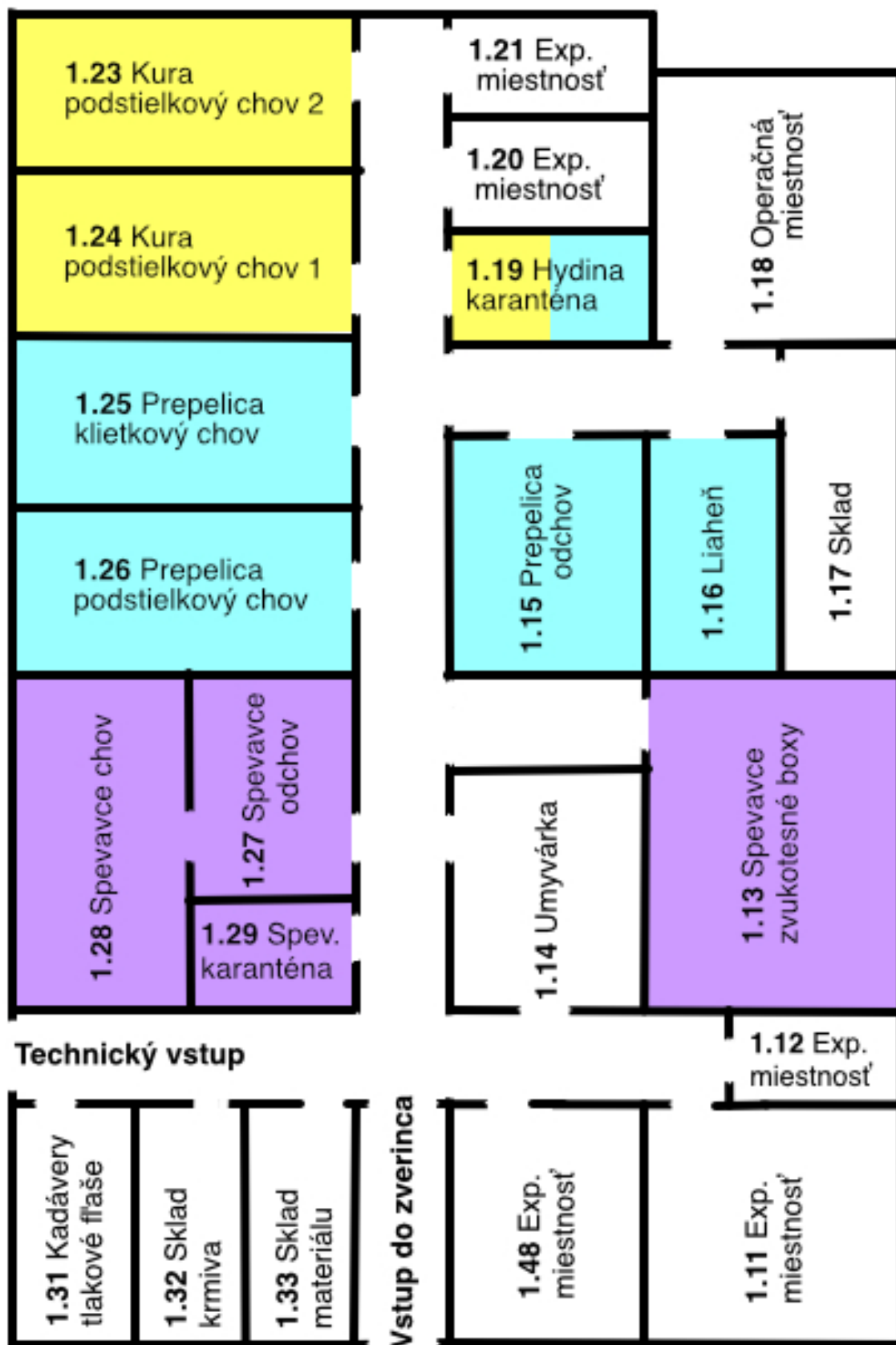
Miestnosť č. 1.24 Kura domáca podstielkový chov 1

- 5 výbehov s hlbokou podstielkou z hoblín o rozmeroch 100 x 150 x 200 cm (š x h x v), každý pre 10 nosníc, so znáškovým dvojhniezdom, krmidlom, niplovými napájačkami a bidlom, resp. v prípade brojlerov do 33 vtákov s hmotnosťou do 1,5 kg

Prepelica japonská:

Miestnosť č. 1.15 Prepelica japonská odchov

- 10 odchovných vaníc o rozmeroch 61 x 65 x 32 cm (š x h x v) na odchov prepelíc japonských, každá s kapacitou 140 zvierat do veku 14 dní, 70 zvierat do veku 28 dní a 47 zvierat do veku 42 dní (podľa odporúčania NPPC Nitra); okrem centrálného vykurovacieho telesa použité aj vyhrievacie žiarovky na zabezpečenie teploty adekvátnej pre odchov mladých prepelíc

Obr. 1 Plán zverinca ÚBGŽ CBv SAV.

Miestnosť č. 1.26 Prepelica japonská podstielkový chov

- 6 výbehov o rozmeroch 180 x 100 x 200 cm (š x h x v) s hlbokou podstielkou z hoblín, každá pre 10 prepelíc, s dvoma hrantovými krmidlami a niplovými napájačkami. Ak si v rámci poľnohospodárskeho výskumu cieľ projektu vyžaduje, aby sa zvieratá držali v podobných podmienkach, ako sú podmienky, v ktorých sa držia hospodárske zvieratá určené na komerčné účely (N. v. 377/2012 Z. z.), tento počet môže byť navýšený.

Spevavce:

Miestnosť č. 1.27 Spevavce odchov

- 8 párových kliebok s rozmermi 90 x 60 x 43 cm (š x h x v) a 8 párových kliebok s rozmermi 90 x 56 x 43 cm (š x h x v), každá vhodná pre jeden pár spevavcov spolu s prípadným potomstvom do veku 5 mesiacov

Miestnosť č. 1.28 Spevavce chov

- 4 voliéry s rozmermi 135 x 206 x 200 cm, 135 x 175 x 200 cm, 135 x 220 x 200 cm, 135 x 220 x 200 cm (š x h x v) sú v uvedenom poradí pre 35, 27, 39 a 39 jedincov, spolu vo voliérach maximálne 140 zvierat. Spevavce rôznych druhov môžu byť chované spoločne v jednej voliére

Priestory na bežné a špeciálne postupy

Miestnosť č. 1.18 Operačná miestnosť

- miestnosť na uskutočňovanie odberov biologického materiálu, chirurgických zákrokov, usmrcovanie zvierat a pitvy
- vybavenie: germicídna žiarivka, nerezové stoly, mokrý laboratórny stôl, prístroj pre inhalačnú anestéziu, kyslíkový generátor, stereotaxický aparát, binokulárna lupa, infračervený žiarič

Miestnosť č. 1.16 Liaheň

- miestnosť určená na inkubáciu vajec a liahnutie hydiny
- 2 liahne Bios Midi, Sedlčany, ČR

Miestnosť č. 1.19 Hydina karanténa

- miestnosť určená na izoláciu poranených alebo chorých zvierat
- vybavenie: 6 individuálnych kliebok pre kuru domácu a 24 pre prepelicu japonskú

Miestnosť č. 1.11, 1.12, 1.20, 1.21 a 1.48 Experimentálne miestnosti

- miestnosti slúžiace na fyziologické a behaviorálne experimenty

Miestnosť č. 1.13 Spevavce zvukotesné boxy

- v miestnosti sa nachádza 20 zvuk izolujúcich boxov umiestnených na policových systémoch. Každý box obsahuje klieťku, osvetlenie, prívod vzduchu, kameru, mikrofón, napájačku a krmidlo. V miestnosti sa ďalej nachádza technické vybavenie na nahrávanie spevu
- v prípade potreby sa tu uskutočňuje aj podanie letálnej dávky anestetika u zvierat tesne po vybratí z boxov

Miestnosť č. 1.29 Spevavce karanténa

- miestnosť slúži ako voliéra počas karantény novozískaných zvierat, neskôr na izoláciu chorých a poranených jedincov. Miestnosť má štandardné vybavenie voliéry. Pokiaľ slúži ako izolačka, je v miestnosti umiestnená policová zostava s klieťkami pre izolované zvieratá

Pomocné priestory

Miestnosť č. 1.14 Umyvárka

- miestnosť na čistenie a umývanie klieťok a príslušenstva, odber biologického materiálu a usmrcovanie zvierat

Miestnosť č. 1.17 Sklad

- miestnosť na skladovanie náhradných klieťok, materiálu a vybavenia využívaného pri experimentoch so zvieratami, vrátane prenosných elektrických vyhrievačov, odvlhčovačov, zvlhčovačov a prenosných klimatizačných jednotiek slúžiacich na núdzové zabezpečenie predpísaných parametrov teploty a vlhkosti.

Miestnosť č. 1.31 Kadávery a tlakové fľaše

- miestnosť na skladovanie uhynutých a usmrtených zvierat v mraziacom boxe

Miestnosť č. 1.32 Sklad krmiva

- miestnosť na skladovanie krmiva pre všetky živočíšne druhy používané v experimentoch.

Miestnosť č. 1.33 Sklad podstielky a materiálu

- miestnosť na skladovanie podstielky a materiálu potrebného pri chove experimentálnych zvierat

2. V priestoroch chovného zariadenia sa môžu vykonávať nasledujúce činnosti:

- činnosti spojené s chovom zvierat (skladovanie krmiva, poskytovanie krmiva a vody, manipulácia so zvieratami, umývanie klieťok a príslušenstva)

- manipulácia zvierat spojená s postupmi, vrátane operačných zákrokov, usmrtenia zvierat, odberu vzoriek a likvidácie kadáverov
3. V priestoroch chovného zariadenia je zakázané fajčiť, konzumovať jedlo a nápoje.
 4. Vstup do experimentálnych/chovných miestností je potrebné obmedziť na minimum, pričom vstupujúca osoba musí použiť ochranný odev, prezuvky a prejsť cez dezinfekčnú rohož.
 5. Mimo osôb zúčastňujúcich sa priamo na chode zariadenia alebo na prebiehajúcich postupoch, je vstup do priestorov zariadenia možný len s povolením zodpovednej osoby (vedúci pokusu resp. jeho zástupca na ÚBGŽ CBv SAV).
 6. Priestory určené na skladovanie chovných technológií, krmiva a podstielky (miestnosť 1.17, 1.32 a 1.33) sú čistené vhodným detergenčným a dezinfekčným prostriedkom tak často, ako je potrebné na udržanie čistoty. Skladovacie priestory sú tmavé a suché, chránené proti hmyzu a hlodavcom zvonku. Krmivo a podstielka sú umiestnené na drevených paletách bez priameho kontaktu so stenou miestnosti.
 7. Krmivo je uložené v obaloch označenými informáciami o pôvode výrobku a o dátume jeho výroby/spotreby. Doba expirácie je pravidelne kontrolovaná, pričom krmivo po dobe expirácie je z priestorov pokusného zariadenia odstránené.

III. Objednávanie, transport, príjem, chov zvierat a manipulácia s nimi

1. Objednávanie zvierat zabezpečuje po schválení pokusu vedúci projektu po konzultácii s koordinátorom prevádzky zverinca výlučne od schválených chovných zariadení a dodávateľov, podľa pravidiel objedávania tovaru platných na CBv SAV (objedávka je potvrdená vedúcim projektu, zamestnancom Ekonomicko-technického úseku a vedúcim organizačnej zložky ÚBGŽ CBv SAV).
2. Odosielateľ aj príjemca si musia dohodnúť podmienky prepravy, čas odchodu a príchodu, aby sa mohli vykonať všetky prípravy na príchod zvierat. Odosielateľ musí zabezpečiť ešte pred transportom zvierat ich vyšetrenie a vyhlásenie o spôsobilosti na prepravu. Príjemca si pri prevzatí zásielku skontroluje a prevezme doklady o jej doručení, ako aj doklady o zdravotnom stave prijatých zvierat.
3. Dodávka zvierat prebieha technickým vstupom priamo do priestorov zverinca z bočnej strany budovy.
4. Zásielka zvierat musí byť vyložená bez zbytočného meškania. Po prezretí zvierat zo zásielky poverenou osobou z ÚBGŽ CBv SAV sa zvieratá premiestnia do karantény na 28 dní.

Kura domáca – podľa typu schváleného projektu sú nosnice/ brojlery umiestnené do miestností č. 1.23 a 1.24 do výbehov s hlbokou podstielkou. Miestnosti slúžia ako karanténna miestnosť a po uplynutí karantény v nej zostávajú zvieratá aj počas pokusu.

Experimenty sa uskutočňujú systémom „naraz dnu – naraz von“, takže nedochádza k miešaniu zvierat rôzneho veku a pôvodu.

Prepelica japonská – pri prvom nakúpení zvierat sa tieto umiestnia do miestnosti č. 1.26 do výbehov s hlbokou podstielkou, ktorá v tomto prípade slúži dočasne ako karanténna miestnosť a po uplynutí karantény v nej zostávajú zvieratá aj naďalej. Následne bude dostatočný počet prepelíc japonských pre experimenty zabezpečovaný vlastným odchovom.

Spevavce – zvieratá sú umiestnené do voliéry v miestnosti č. 1.29

5. Experimentálne zvieratá musia byť po každom prísune vhodne označené, pričom označenie musí umožňovať trvalú identifikáciu zvieratá počas celého pokusu. Individuálne značenie sa realizuje umiestnením špecifickej značky, identifikačným krúžkom na nohu.
6. Ak sa po uplynutí karantény neprejavia žiadne príznaky ochorenia, zvieratá môžu byť zaradené do pokusu. Ak by sa prejavili príznaky ochorenia, zviera bez zbytočného meškania vyšetrí veterinárny lekár. Ak veterinárny lekár usúdi, že prognóza na zlepšenie stavu zvieratá je nepriaznivá, zviera humánnym spôsobom usmrtí.
7. Pri chove zvierat sú dodržiavané zásady nahradenia, obmedzenia a zjemnenia v zmysle Nariadenia vlády SR č. 377/2012 Z.z. z 14. 11. 2012, ktorým sa ustanovujú požiadavky na ochranu zvierat používaných na vedecké alebo vzdelávacie účely.
8. Dennú kontrolu zdravotného stavu počas pracovných dní vykonáva ošetrovateľ, počas dní pracovného pokoja poverený pracovník podľa harmonogramu. V prípade problémov informuje vedúcich projektov. Tí sú zodpovední za premiestnenie chorých alebo poranených zvierat do izolačnej miestnosti.
9. Pre izoláciu poranených alebo chorých zvierat na nevyhnutnú dobu slúži izolačná miestnosť (pre hydinu miestnosť č. č. 1.19 a pre spevavce miestnosť č. 1.290 výskytu ochorenia je informovaný zmluvný veterinárny lekár, ktorý určí ďalší postup a dobu izolácie. Zvieratá v izolácii vyžadujú zvýšenú starostlivosť (počas pracovného dňa ošetrovateľ, počas dňa pracovného pokoja poverený pracovník podľa harmonogramu).
10. Pre manipuláciu s experimentálnymi zvieratami platia tieto pravidlá:
 - Počas pobytu v priestore je nutné nosiť ochranný pracovný plášť a obuv používanú výhradne v priestoroch zverinca a podľa potreby aj iné ochranné pracovné prostriedky (napr. rukavice, rúšku, návleky na topánky), ktoré nesmú byť používané v kanceláriách alebo na verejných miestach.
 - Manipulácia so zvieratami je obmedzená na minimum.
 - Počas manipulácie so zvieratami sa pracovník nespráva hlučne.
 - V maximálnej možnej miere je potrebné zabezpečiť voľný pohyb zvierat v chovnom priestore (kľetke, voliére).

- Pri manipulácii je potrebná ohľaduplnosť, aby zvieratú nebolo spôsobené žiadne poranenie, bolesť, utrpenie a stres.
- So zvieratami môžu manipulovať iba osoby tým poverené (absolvovali školenie zamerané na ochranu zvierat používaných na vedecké účely alebo vzdelávacie účely, získali osvedčenie a zúčastňujú sa pravidelných školení vedených zmluvným veterinárnym lekárom).
- Zvieratá budú usmrčované humánnym spôsobom schváleným pre daný živočíšny druh podľa nariadenia vlády SR č. 377/2012:
 - podanie nadmernej dávky anestetika – pred podaním anestetika sa v prípade potreby podá sedatívum
 - dislokácia krčných stavcov – iba pre vtáky s hmotnosťou nižšou ako 1kg a pri vtákoch s hmotnosťou vyššou ako 250g sa podávajú sedatíva
 - úder do hlavy – iba pre vtáky s hmotnosťou do 5kg
 - dekapitácia – iba pre vtáky s hmotnosťou do 250g

11. Spoločné využívanie orgánov a tkanív

V záujme minimalizovania počtu použitých zvierat a dodržiavania etických princípov výskumu na animálnych modeloch, je vypracovaný program spoločného využívania orgánov a tkanív. Pracovník CBv, ktorý má záujem o tkanivá alebo orgány zvierat v projektoch, informuje o tejto skutočnosti koordinátora zverinca ÚBGŽ CBv, ktorý na základe požiadavky kontaktuje vedúceho projektu, ktorý by mohol pre tento účel poskytnúť orgány resp. tkanivá zvierat.

12. Zvieratá, ktoré už nie je možné, alebo žiadúce použiť v postupoch, avšak ktoré v dôsledku vykonaného postupu netrpia, nemusí im byť poskytovaná osobitná starostlivosť a nepotrebujú dohľad veterinárneho lekára alebo inej odborne spôsobilej osoby podľa § 7 Vyhlášky MPRV SR, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách na ochranu zvierat používaných na vedecké alebo vzdelávacie účely, môžu byť vrátené do domácej starostlivosti alebo pôvodnému chovateľovi. Podmienky pre navrátenie sú uvedené v Prílohe č. 3 tohoto prevádzkového poriadku.

IV. Udržiavanie podmienok pokusného zariadenia

1. Kura domáca a prepelica japonská

V chovných a experimentálnych priestoroch je počas prítomnosti zvierat udržiavaná teplota vzduchu v rozpätí od 15 – 25 °C, relatívna vlhkosť 40 - 80 % a svetelný režim (14 hodín svetlo, 10 hodín tma, resp. iný pokiaľ si to vyžaduje povaha pokusu) s funkciou postupného znižovania a zvyšovania intenzity svetla (stmievanie, rozvidňovanie) v trvaní 60 minút.

Udržiavanie výmeny vzduchu, jeho teploty a vlhkosti v požadovaných limitoch sú primárne zabezpečované dvomi podstropnými klimatizačnými jednotkami s rekuperátorom. Ich

vzduchový výkon je $1440 \text{ m}^3 \cdot \text{h}^{-1}$ na prívode a $1400 \text{ m}^3 \cdot \text{h}^{-1}$ na odvode (kura domáca) resp. $1530 \text{ m}^3 \cdot \text{h}^{-1}$ na prívode a $1570 \text{ m}^3 \cdot \text{h}^{-1}$ na odvode (prepelica japonská), čo zabezpečuje 8-násobnú výmenu vzduchu za hodinu. Jednotka Ventus VTS VS-15-R-PHC-T je v zložení ventilačná sekcia VS-15-DRCT.DR.FAN, jednosekvenčný freónový chladič VS 15 DX 2-1, filter VS-15-P.FLT G4, doskový výmenník VS-15-PCR-Premium a elektrický dohrievač VS 15 HE 36 AT. Jednotka je vybavená kompletným vstavaným riadiacim systémom, externým ovládačom a snímačmi teplôt v potrubí. Vzduch je nasávaný cez protidažďovú žalúziu nad strešným svetlíkom a po tepelnej úprave (dohrev, alebo ochladenie v potrubnom chladiči) je vytlačovaný do rozvodného potrubia z oceleového pozinkovaného plechu. Vzduch je vyfukovaný do vetraného priestoru cez dvojradové výustky na potrubí, odsávaný cez jednoradové výustky. Odpadný vzduch je po odovzdaní tepla v rekuperátore vyfukovaný do exteriéru cez potrubie prechádzajúce oknom na fasáde. V prívodnom aj odvodnom potrubí sú vradené uzatváracie servo-klapky zamedzujúce vnikanie studeného vzduchu do jednotky v zimnom období. Systém vetrania je podtlakový. Vykurovanie v zimnom období je zabezpečené ústredným kúrením.

Osvetlenie je zabezpečené žiarivkami umožňujúcimi reguláciu intenzity osvetlenia a stmievanie riadenými inteligentným systémom iNELS3, ktorý je možné programovať pomocou počítača. Manuálne ovládanie intenzity osvetlenia umožňujú spínače umiestnené pri vstupe do jednotlivých miestností.

V klietkovej batérii aj v boxoch s podstielkou sú denne kontrolované automatické napájačky. Kontrola a doplnenie krmiva do kŕmidiel sú zabezpečené raz denne. Odstraňovanie trusu v klietkovej batérii je vykonávané 2-krát týždenne, výmena podstielky 2-krát mesačne, pri zmáčaní vodou z napájačiek okamžite, doplňovanie podstielky podľa potreby.

Zvieratá sú v klietkach a voliérach chované v stálych a sociálne stabilných skupinách. Samostatne sú umiestnené iba jedince, ktoré sú neznášanlivé, aby sa zabránilo zraneniam a zvieratá, ktorých zdravotný stav si vyžaduje oddelené umiestnenie.

Ak to nie je znemožnené z vedeckých alebo veterinárnych dôvodov, vybavenie chovných priestorov umožňuje zvieratám realizáciu vrodenej správania. Za týmto účelom sú v prostredí k dispozícii bidlá, materiál umožňujúci popolenie, materiál na stavbu hniezd, predmety na zobanie a substrát na hľadanie potravy.

Špeciálna pozornosť je venovaná udržiavaniu chovných podmienok v odchovni prepelíc vzhľadom na zvýšené nároky mláďat na podmienky prostredia (teplota prostredia v 1. týždni života $35-37 \text{ }^\circ\text{C}$, v 2. týždni $30-32 \text{ }^\circ\text{C}$, v 3. týždni $25-27 \text{ }^\circ\text{C}$, od 4. týždňa $20-22 \text{ }^\circ\text{C}$). Zdravotný stav mláďat, krmivo a voda sú kontrolované a doplňované každý deň, odchovné vanice sa čistia raz týždenne, prípadne podľa potreby.

Popis činnosti v prípade výpadku elektrickej energie alebo keď teplota a vlhkosť dosiahne hodnoty mimo nastavených limitov je podrobne rozpísaný v časti VII Mimoriadna udalosť, nehoda.

2. Spevavce

V chovných a experimentálnych priestoroch je počas prítomnosti zvierat udržiavaná teplota vzduchu v rozpätí od 20 - 30 °C, relatívna vlhkosť 40 - 70 % a svetelný režim (14 hodín svetlo, 10 hodín tma, resp. iný pokiaľ si to vyžaduje povaha pokusu) s funkciou postupného znižovania a zvyšovania intenzity svetla (stmievanie, rozvidnievanie) v trvaní 60 minút.

Udržiavanie výmeny vzduchu, jeho teploty a vlhkosti v požadovaných limitoch sú primárne zabezpečované dvomi podstropnými klimatizačnými jednotkami s rekuperátorom. Ich vzduchový výkon je 1640 m³.h⁻¹ na prívode a 1640 m³.h⁻¹ na odvode, čo zabezpečuje 8-10 násobnú výmenu vzduchu za hodinu. Jednotka Ventus VTS VS-15-R-PHC-T je v zložení ventilačná sekcia VS-15-DRCT.DR.FAN, jednosekvenčný freónový chladič VS 15 DX 2-1, filter VS-15-P.FLT G4, doskový výmenník VS-15-PCR-Premium a elektrický dohrievač VS 15 HE 36 AT. Jednotka je vybavená kompletným vstavaným riadiacim systémom, externým ovládačom a snímačmi teplôt v potrubí. Vzduch je nasávaný cez protidažďovú žalúziu nad strešným svetlíkom a po tepelnej úprave (dohrev, alebo ochladenie v potrubnom chladiči) je vytláčaný do rozvodného potrubia z oceľového pozinkovaného plechu. Vzduch je vyfukovaný do vetraného priestoru cez dvojradowé výustky na potrubí, odsávaný cez jednoradowé. Odpadný vzduch je po odovzdaní tepla v rekuperátore vyfukovaný do exteriéru cez potrubie prechádzajúce oknom na fasáde. V prívodnom aj odvodnom potrubí sú vradené uzatváracie servo-klapky zamedzujúce vnikaniu studeného vzduchu do jednotky v zimnom období. Systém vetrania je podtlakový. Vykurovanie v zimnom období je zabezpečené ústredným kúrením.

Osvetlenie je zabezpečené žiarivkami umožňujúcimi reguláciu intenzity osvetlenia a stmievanie riadenými inteligentným systémom iNELS3, ktorý je možné programovať pomocou počítača. Manuálne ovládanie intenzity osvetlenia umožňujú spínače umiestnené pri vstupe do jednotlivých miestností.

Dostatok pitnej vody a krmiva je kontrolovaný denne a dopĺňaný podľa potreby, najmenej však 1-krát do týždňa. Vodný kúpeľ je poskytovaný 1x do týždňa. Podstielka (vlnitý papier) sa vymieňa podľa potreby, najmenej však 1-krát do týždňa. V rámci vlastného odchovu sú zvieratám poskytnuté hniezda alebo hniezdne boxy a kokosové alebo sisalové vlákna na jeho vystlanie. Zvieratá sú v klietkach a voliérach umiestňované v stálych a sociálne harmonických pároch alebo skupinách. Samostatne sa umiestnia iba jedinca, ktorých zdravotný stav si oddelené umiestnenie vyžaduje.

Ak to nie je znemožnené z vedeckých alebo veterinárnych dôvodov, vybavenie chovných priestorov umožňuje zvieratám realizáciu vrodenej foriem správania. Za týmto účelom sú v prostredí k dispozícii bidlá, konáre, hračky, hojdačky a vodný kúpeľ. Vtáky sú stimulované, aby využívali celý trojrozmerný priestor. Bidlá sú z prírodného materiálu a sú umiestnené v rôznych výškach.

Popis činnosti v prípade výpadku elektrickej energie alebo keď teplota a vlhkosť dosiahne hodnoty mimo nastavených limitov je podrobne rozpísaný v časti VII Mimoriadna udalosť, nehoda.

V. Čistenie a dezinfekcia priestorov pokusného zariadenia

1. Pravidelné umývanie a čistenie podláh, stien, klietkovej batérie, klietok, boxov, voliér a ich vybavenia ako aj ďalšieho príslušenstva vykonáva osoba zodpovedná za starostlivosť o zvieratá, ktorá o tom vedie záznamy.
2. Pri pravidelnom bežnom čistení v priebehu pokusu sa na očistenie podlahy a ostatného príslušenstva od hrubej špiny použije saponátová voda a následne na dezinfekciu plôch 3 % roztok Sava, 1 % roztok Ajatínu alebo 2 % roztok Inciduru aj za prítomnosti zvierat. Vrámci celkového čistenia sa plochy dezinfikujú 5 % roztokom Inciduru, a to bez prítomnosti experimentálnych zvierat. Pre zabránenie vzniku mikrobiálnej rezistencie na používanú dezinfekciu je potrebné strieďať dezinfekčné prostriedky v 14 dňových intervaloch.

Kura domáca a prepelica japonská:

a. Pravidelné bežné čistenie v priebehu pokusu zahŕňa:

- čistenie trusu spod klietok (podľa potreby, ale minimálne 2x za týždeň)
- čistenie klietok (podľa potreby, ale minimálne 2x za týždeň)
- čistenie napájadiel (podľa potreby)
- čistenie krmidiel (podľa potreby)
- čistenie popoliska (umelá tráva) (podľa potreby, mimo klietky v umyvárke)
- odstránenie prachu zo zariadenia priemyselným vysavačom (podľa potreby)
- umytie podlahy (podľa potreby, minimálne však 2x za týždeň)

Celkové čistenie klietok a voliér sa vykonáva po ukončení pokusu alebo 2x do roka bez prítomnosti zvierat priamo v miestnosti a zahŕňa:

- vyčistenie a dezinfekcia celej miestnosti vrátane príslušenstva
- spláchnutie hrubej nečistoty vodným vysokotlakovým čističom
- umytie vodou so saponátom
- umytie dezinfekčným roztokom (5 % roztok Inciduru, expozícia 30 minút)
- dôkladné omytie tečúcou vodou
- voľné vysušenie klietok

Spevavce

a. Pravidelné bežné čistenie zahŕňa:

- výmena podstielky, papiera, za prítomnosti zvierat (podľa potreby, minimálne však 1x za týždeň)
- čistenie napájadiel (pri podávaní čerstvej vody, minimálne však 1x za týždeň) čistou vodou a podľa potreby kefou. Okrem toho sú napájadlá 1x za mesiac umyté kefou a detergentom, opakovane opláchnuté pod tečúcou vodou, následne dezinfikované, opäť niekoľkonásobne opláchnuté tečúcou vodou a nakoniec sa nechajú voľne usušiť.
- čistenie krmidiel (pri podávaní čerstvého krmiva, minimálne však 1x za týždeň) – rovnako ako napájadlá

- čistenie podlahy (podľa potreby, minimálne však 1x za týždeň)
- b. Celkové čistenie (2x za rok)
- vyčistenie a dezinfekcia celej miestnosti vrátane príslušenstva
 - odstránenie podstielky, papiera, po prenesení zvierat do novej kliečky s čistou podstielkou
 - čistenie kliečok a voliér vysokotlakovým čističom, následné umytie saponátom
 - dezinfikovanie (5 % roztok Inciduru, expozícia 30 minút)
 - opláchnutie tečúcou vodou
 - voľné vysušenie kliečok a voliér
3. Špeciálnu pozornosť treba venovať čisteniu operačnej miestnosti (miestnosť č. 1.18). Ak sa v operačnej miestnosti vykonáva manipulácia so zvieratami, podávanie farmaceutík a pod., stoly sa umývajú a dezinfikujú vždy po skončení práce so zvieratami. V prípade invazívnych zákrokov sú pracovné plochy vyčistené a dezinfikované po ukončení každého zákroku. Dlážka sa umýva a dezinfikuje vždy po skončení práce v operačnej miestnosti v daný deň. Pri práci so zvieratami sa používajú sterilné nástroje, ktoré sa po skončení práce umyjú a sterilizujú autoklávaním alebo chemickou sterilizáciou.
4. Sklad čistiacich a dezinfekčných potrieb je v miestnosti č. 1.17, príručný sklad je v miestnosti č. 1.14. Dobu expirácie čistiacich a dezinfekčných prostriedkov sleduje osoba zodpovedná za starostlivosť o zvieratá.
5. Účinnosť dezinfekcie sa kontroluje podľa potreby (minimálne 1x ročne) štandardnými stermi z kliečok, z povrchov a vybavenia v priestoroch, kde sú umiestnené zvieratá, resp. v priestoroch, kde sa s nimi manipuluje. Stery budú zaslané na Štátny veterinárny a potravinový ústav (ŠVPÚ) v Bratislave.
6. V prípade opakovaných patologických príznakov u zvierat (ochorenie, úhyn) sa po dohode s veterinárnym lekárom odoberú vzorky na mikrobiologické testy, alebo sa u kadáverov vykoná patologické vyšetrenie.
7. Periodický program dezinfekcie a deratizácie sa vykonáva 2 krát ročne.

Systém zabezpečenia zákazu kríženia čistej a špinavej časti

Zariadenie má vyčlenené čisté a nečisté priestory pre zvieratá, ktoré sa využívajú podľa stanoveného harmonogramu. Počas čistenia kliečok ostávajú tieto do vyschnutia v umyvárke (1.14) a počas tejto doby neprebíha čistenie a dezinfekcia iných špinavých kliečok a zariadení. Priamo v danej chovnej miestnosti prebieha čistenie kliečok prepelice japonskej.

V zverinci sú čistými priestormi: operačná miestnosť (1.18), experimentálne miestnosti (1.11, 1.12, 1.20, 1.21, 1.48), vydezinfikované karanténne miestnosti bez prítomnosti zvierat (1.19, 1.29), chodba, sklad krmiva (1.32), sklad materiálu a podstielky (1.33) a sklad (1.17). Nečisté priestory sú: karanténne miestnosti so zvieratami (1.19, 1.29), chovné miestnosti a miestnosti pre zvieratá v pokuse až do vykonania celkového čistenia (1.23-1.28).

Podľa situácie je možná zámena priestorov pomocou dezinfekčných opatrení a logistiky. Musí byť vždy oddelená manipulácia s čistým a nečistým vybavením, pomôckami, nástrojmi s osobitne vyčleneným pracovným odevom, obuvou a ochrannými prostriedkami, napr. rukavice, masky, gumová zástera, resp. jednorazové pomôcky. Vždy sa rešpektuje zákaz kríženia čistej a nečistej prevádzky, manipulácie a pomôcok.

S cieľom vyhnúť sa rezistencii sa volia účinné čistiace a dezinfekčné prostriedky, ktoré sa periodicky obmieňajú. V nečistých priestoroch je pravidelné bežné čistenie (za prítomnosti zvierat) a celkové čistenie (bez prítomnosti zvierat). Najprv prebieha dezinfekcia a oplach vodou, následne čistenie, sušenie a skladovanie v čistej časti s uplatňovaním zásad bariérového ošetrovania.

Vo zverinci a pri manipulácii so zvieratami sa používa pracovný odev a ďalšie osobné ochranné prostriedky (pracovný plášť, gumová obuv, ochranné rukavice). Čistenie pracovných odevov zabezpečuje ETÚ ÚBGŽ CBv.

Rešpektuje sa zákaz vstupu a pohybu nepovolaných osôb v zariadení.

Edukácia personálu sa sústreďuje na uplatňovanie zásad bariérového ošetrovania (osobitné pomôcky, OOP).

VI. Povinnosti pracovníkov chovného zariadenia

V zariadení je v zmysle Nariadenia vlády 377/2012 zabezpečený dostatočný počet spôsobilých osôb s príslušným odborným vzdelaním (§ 22 NV) na vykonávanie úloh, spočívajúcich:

- vo vykonávaní postupov na zvieratách - vysokoškolsky a stredoškolsky vzdelané osoby
- v navrhovaní postupov a projektov - v zariadení spĺňajú kritériá všetky vysokoškolsky vzdelané osoby
- v starostlivosti o zvieratá – ošetrovateľ alebo vedúcim zariadenia poverená zaškolená osoba
- v usmrcovaní zvierat – ošetrovateľ a zacvičená osoba stredoškolsky a vysokoškolsky vzdelaná

Osoby navrhujúce postupy a projekty – sú vysokoškolsky vzdelané osoby, ktoré absolvovali školenie vo vedeckom odbore týkajúcom sa vykonávanej práce a majú príslušné znalosti o danom druhu zvierat.

Osoby vykonávajúce starostlivosť o zvieratá, postupy na zvieratách a usmrcovanie zvierat vykonávajú svoje úlohy pod dohľadom, kým nepreukážu požadované spôsobilosti a nie sú dokonale zacvičené na príslušné úkony.

Koordinátor prevádzky zverinca (Mgr. Katarína Pichová, PhD.)

Odbornú stránku prevádzky zariadenia má na starosti koordinátor prevádzky zverinca, ktorý zodpovedá za dohliadanie na dobré životné podmienky zvierat a starostlivosť o zvieratá.

Koordinátor prevádzky zverinca zariadenia najmä:

- riadi prácu ošetrovateľa laboratórnych zvierat, určuje jeho naplň práce a kontroluje jej plnenie a obohacovanie prostredia
- schvaľuje objednávky zvierat, dovoz krmiva, podstielky
- organizuje vykonávanie vstupných a preventívnych zdravotných prehliadok zvierat v zverinci
- dohliada na dodržiavanie hygienických a zootecnických parametrov (stav klimatizácie, teplota, vlhkosť, osvetlenie, podstielka zvierat, stav napájania a kŕmenia) vo zverinci
- organizuje odber materiálu a mikrobiologické vyšetrenia prostredia zverincov, krmiva
- schvaľuje objednávky opráv technického zabezpečenia prostredníctvom vedúceho technicko-hospodárskej správy, ktorý objednáva príslušný servis
- dohliada na dodržiavanie pracovných a bezpečnostných predpisov v zariadení
- dohliada na činnosti spojené s obstarávaním služieb a tovarov (čistiaceho a zdravotníckeho materiálu, dopĺňanie technického a iného vybavenia) a na zabezpečenie plynulého chodu zariadenia
- dohliada na vedenie náležitej administratívy zariadenia (evidencia zvierat a krmiva, čistiace a dezinfekčné práce v zverinci, evidenciu veterinárneho vyšetrenia a návštev zmluvného veterinárneho lekára, evidencia čísel rozhodnutia schválených pokusov, záznamy mikrobiologického vyšetrenia priestorov zverinca ako aj záznamy výsledkov z diagnostických vyšetrení, úradné záznamy z kontrol vykonaných orgánmi veterinárnej správy, evidencia o odstraňovaní kadáverov)
- konzultuje odborné problémy zariadenia so zmluvným veterinárnym lekárom
- v prípade potreby po konzultácii s veterinárnym lekárom dohliada na vykonávanie ošetrovateľských a liečebných úkonov
- zodpovedá za zabezpečenie toho, aby mali osoby príslušné vzdelanie a spôsobilosti a priebežne sa školili a aby boli pod dohľadom, kým nepreukážu požadované spôsobilosti
- vedie záznamy školenia pracovníkov zariadenia
- podáva každoročne hlásenie schváleného zariadenia o počte držaných zvierat ŠVPS SR v Bratislave
- zodpovedá za chovné jadro prepelice japonskej, kríženie, obnovu

Ošetrovatel' (Vladimír Géci)

Ošetrovateľské práce vo zverincoch vykonáva ošetrovatel' laboratórných zvierat, ktorý má v pracovnej náplni komplexné zabezpečenie starostlivosti o laboratórne zvieratá. Práca zahŕňa najmä:

- kŕmenie a napájanie
- zabezpečenie dobrých hygienických podmienok priestorov zverincov, vrátane dezinfekcie a sanitácie zariadení pre držané zvieratá,
- sledovanie zdravotného stavu držaných zvierat, kontrolu správania a jeho zmien, evidenciu prísunu zvierat a trvania karantény
- bezodkladné hlásenie zhoršenia zdravotného stavu, prípadne úhynu zvierat koordinátorovi prevádzky zverinca a vedúcemu pokusu
- manipulácia so zvieratami a asistencia pri vykonávaní postupov na pokusných zvieratách, asistencia pri ošetrovaní laboratórných zvierat a podávaní liečiv predpísaných veterinárnym lekárom
- starostlivosť o čistotu a kontrola chladiacich a mraziacich zariadení na uskladnenie biologického materiálu a uhynutých zvierat
- vykonávanie záznamov z čistenia a dezinfekcie v priestoroch zverincov
- hlásenie poruchy väčšieho rozsahu koordinátorovi prevádzky zverinca

Zmluvný veterinárny lekár (MVDr. Milan Kopčok)

Veterinárny dozor v zariadení je uskutočňovaný zmluvným veterinárnym lekárom, ktorý:

- zabezpečuje všeobecnú zdravotnú ochranu zvierat vo zverinci
- odporúča preventívne opatrenia na ochranu zdravia personálu pred zoonózami
- zabezpečuje pravidelné kontroly zdravotného stavu zvierat
- pracovisko navštevuje podľa potreby na požiadanie koordinátora prevádzky zverinca
- klinicky vyšetruje pokusné zvieratá, podľa potreby vykonáva ďalšie vyšetrenia a odoberá vzorky pre diagnostické účely
- zabezpečuje liečivá potrebné pre liečbu zvierat vo zverinci
- spolupracuje s pracovníkmi zariadenia formou konzultácií

Osoba poverená kontrolou súladu s ustanoveniami vo vyhláske a v nariadení vlády (RNDr. Ľubor Košťál, CSc.)

Na pracovisku je ustanovená osoba poverená kontrolou súladu činností pokusného zariadenia s legislatívnymi ustanoveniami o požiadavkách na ochranu zvierat používaných na vedecké účely alebo vzdelávacie účely. Určená osoba vykonáva činnosť priebežne v súčinnosti s koordinátorom prevádzky zverinca a vedúcimi projektov.

Táto zodpovedná osoba kontroluje dodržiavanie a evidenciu parametrov hygienických a zootecnických ako sú teplota, vlhkosť, stav klimatizácie, osvetlenie, podstielka zvierat, stav napájania a kŕmenia vo zverinci a spolu s vedúcimi projektov dohliada aj na vedenie evidencie zdravotného stavu zvierat, na sledovanie stavu a počtu zvierat použitých v projekte v porovnaní s počtami v rozhodnutí.

Povinnosti ostatných zamestnancov

V pokusnom zariadení je v zmysle § 23 Nariadenia vlády 377/2012 ustanovené odborne spôsobilá osoba, ktorá

- zodpovedá za dohliadanie na dobré životné podmienky zvierat a starostlivosť o zvieratá v zariadení (RNDr. B. Bilčík, PhD., Mgr. Katarína Pichová, PhD.)
- zabezpečuje, aby osoby, ktoré manipulujú so zvieratami, mali prístup k informáciám, ktoré sú špecifické pre druhy zvierat umiestnených v zariadení (RNDr. B. Bilčík, PhD., Mgr. Katarína Pichová, PhD.)
- zodpovedá za zabezpečenie toho, aby mali osoby príslušné vzdelanie a spôsobilosti a priebežne sa školili a aby boli pod dohľadom, kým nepreukážu požadované spôsobilosti (RNDr. B. Bilčík, PhD., Mgr. Ľubica Niederová, PhD., Mgr. Katarína Pichová, PhD.)
- zabezpečovať, aby sa zastavila zbytočná bolesť, utrpenie, strach alebo trvalé poškodenie, ktoré sa zvieratú spôsobuje počas postupu (RNDr. B. Bilčík, PhD., Mgr. Katarína Pichová, PhD.)
- zabezpečovať, aby sa projekty vrátane projektov schválených podľa § 39 vykonávali podľa rozhodnutia o schválení projektu, a zabezpečovať, aby sa pri nesúlade s rozhodnutím o schválení projektu prijali a zaznamenali primerané nápravné opatrenia (RNDr. Ľ. Košťál, CSc.)
- zodpovedá za chovné jadro spevavcov, kríženie, obnovu (Mgr. Ľubica Niederová, PhD.)
- zodpovedá za chovné jadro prepelice japonskej, kríženie, obnovu (RNDr. B. Bilčík, PhD.)
- veterinárnu dokumentáciu a archiváciu po dobu 3 rokov zabezpečuje poverený pracovník (Mgr. Katarína Pichová, PhD.)

VII. Mimoriadna udalosť, nehoda

1. Bežný chod zariadení a vybavenia pokusného zariadenia, vrátane osvetlenia kontrolujú v pracovnom čase ošetrovateľ alebo poverená osoba, mimo pracovného času vykonávajú vonkajšiu obhliadku zamestnanci zabezpečujúci ochranu objektov na svojich obchôdkach.
2. Za mimoriadnu udalosť sa považuje uniknutie zvierat z chovného priestoru, poškodenie ich zdravia a narušenie ich psychickej pohody.

Postup v prípade mimoriadnej udalosti:

- odchytiť uniknuté zvieratá (sliepky sa odchytiť rukou, prepelice a spevavce pomocou sieťky)
 - podľa zoznamu v danej miestnosti a individuálneho značenia vrátiť zviera do kliečky/voliéry, z ktorej uniklo
 - v prípade poranenia zvieratá privolať veterinára a postupovať podľa jeho pokynov
 - všetky mimoriadne udalosti musia byť písomne zaznamenané
3. Za neobvyklú udalosť považujeme výpadok elektrickej energie, vody a odchýlky mimo nastavených hodnôt teploty a vlhkosti.

Postup v prípade neobvyklej udalosti:

- **Výpadok prúdu**
 - o signalizovaný zaslaním SMS prostredníctvom programu "Power Outage Alarm Pro" Dr. Bilčíkovi, ktorý organizačne zabezpečí spustenie benzínovej elektrocentrály STANLEY SG 3000
 - o v prípade svojej dlhšej nedostupnosti vopred presmeruje zaslanie SMS o výpadku prúdu na telefón Dr. Pichovej
 - o telefonicky vyrozumie osobu, ktorá sa dostaví do zverinca a uvedie centrálu do prevádzky (Dr. Valachovič - do 10 min., Dr. Niederová - do 20 min., Dr. Pichová - do 30 min., Dr. Bilčík - do 30 min.)
 - o tieto osoby boli oboznámené s obsluhou elektrocentrály a písomne vyjadrili svoj súhlas s činnosťou mimo svojej oficiálnej pracovnej doby
- **Odchýlka mimo nastavených limitov teploty a vlhkosti**
 - o snímač teploty a vlhkosti COMARK RF313-TH prostredníctvom aplikácie Comark Cloud zašle e-mail Dr. Bilčíkovi, ktorý organizačne zabezpečí, aby boli sledované parametre vrátené do rozsahu predpísaných limitov
 - o v prípade svojej dlhšej nedostupnosti vopred presmeruje zaslanie e-mailu na adresu Dr. Pichovej
 - o telefonicky vyrozumie osobu, ktorá sa dostaví do zverinca a uvedie do chodu zariadenia podľa druhu poplachu (Dr. Valachovič - do 10 min., Dr. Niederová - do 20 min., Dr. Pichová - do 30 min., Dr. Bilčík - do 30 min. Tieto osoby boli oboznámené s obsluhou vyhrievacích telies a zvlhčovačov a písomne vyjadrili svoj súhlas s činnosťou mimo svojej oficiálnej pracovnej doby)
 - o v prípade zvýšenej teploty pomocou zmeny nastavenia klimatizácie (zvýšenie výmeny vzduchu), resp. použitím prenosných klimatizačných jednotiek (APM-09CCM resp. ECG MK092)
 - o v prípade poklesu vlhkosti pod stanovený limit pomocou zvlhčovačov (WD 600, Boneco 7136, Boneco 7131 resp. ETA 0632)
 - o v prípade, že napriek regulácii vlhkosti prostredníctvom rekuperačnej jednotky dôjde prekročeniu horného limitu vlhkosti aplikáciou zariadenia na zníženie vlhkosti (CERESIT Stop vlhkosti)
- v prípade poruchy niektorej zo štyroch nezávislých podstropných klimatizačných jednotiek s rekuperačnou jednotkou sa výmena vzduchu núdzovo a iba na krátky čas zabezpečí

vetraním oknami resp. pomocou prenosnej klimatizačnej jednotky; následne zodpovedná osoba zabezpečí urgentnú opravu poruchy u dodávateľa vzduchotechnického zariadenia

- v prípade vzniku požiaru sa zamestnanci riadia požiarными poplachovými smernicami a požiarным evakuačným plánom umiestneným na chodbe pracoviska; požiarny hydrant je umiestnený na chodbe 1.22a a 1.30a, prenosné hasiace prístroje v priestoroch chodby 1.22.
 - opatrenia v prípade požiaru, havárie a iných mimoriadnych udalostí podrobne popisuje Havarijný plán ÚBGŽ CBv SAV
4. Za nehodu sa považuje poranenie pracovníka počas manipulácie so zvieratami alebo akýkoľvek úraz v priestoroch zverinca.

Postup v prípade nehody:

- nehoda sa okamžite oznamuje vedúcemu projektu alebo referentovi pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci
- v prípade krvácajúceho poranenia sa rana opláchne pod tečúcou vodou a dezinfikuje 60 % alkoholom alebo jódom tinktúrou
- v prípade zasiahnutia očí či úst nasleduje vypláchnutie vodou
- ak je to potrebné, následné vyhľadanie lekárskeho ošetrenia
- každá nehoda musí byť písomne zaznamenaná

VIII. Odborná príprava (školenie)

Dôležitou súčasťou prevencie a kontroly rizík sú školenia zamestnancov o bezpečných pracovných postupoch na základe posúdenia rizík a správnej ošetrovateľskej praxe tak, aby postupy na zvieratách boli vykonávané čo najšetrnejšie, podľa platnej legislatívy. Pracovníci sú pravidelne informovaní o rizikách, bezpečnosti pri práci a používaní ochranných prostriedkov.

Všetky osoby zapojené do starostlivosti a práce so zvieratami, ktoré sú chované, držané alebo využívané na pokusné účely alebo na iné vedecké účely, musia byť preukázateľne poučené, aby sa zdržali konania, ktoré by mohlo spôsobiť poranenie, iné poškodenie zdravia zvierat alebo ich zbytočné utrpenie (§37 ods. 2 písm. e) zákona 39/2007 Z. z.).

V zmysle Zákona 65/2021 Z. z., všetky osoby zapojené do starostlivosti a práce so zvieratami musia získať doklad o odbornej spôsobilosti na vykonávanie úloh súvisiacich s manipuláciou so zvieratami používanými na vedecké účely alebo vzdelávacie účely v niektorom z troch modulov (A – Vykonávanie postupov v zariadení a usmrcovanie zvierat, B – Navrhovanie postupov a projektov, C – Starostlivosť o zvieratá a ich usmrcovanie).

V súlade s § 23 Nariadenia vlády 377/2012 odsek 1 b) užívateľ zabezpečuje, aby osoby, ktoré manipulujú so zvieratami, mali prístup k informáciám, ktoré sú špecifické pre druhy zvierat umiestnených v zariadení, a 1 c) a zodpovedá za zabezpečenie priebežného školenia.

Za účelom zvyšovania odbornej úrovne pracovníkov pracujúcimi so zvieratami používanými na pokusné účely alebo na iné vedecké účely sa na CBv ÚBGŽ SAV uskutočňujú nasledovné druhy interných školení:

Vstupné školenie – v rámci tohto školenia je pracovník poučený poverenou osobou o svojej pracovnej náplni ako aj o povinnostiach pri práci so zvieratami chovanými na pokusné účely alebo na iné vedecké účely

Pravidelné školenia – raz ročne sú pracovníci oboznámení poverenou osobou s najnovšou legislatívou v oblasti ochrany zvierat používaných na pokusné účely alebo na iné vedecké účely, ktoré v poslednom období nadobudli účinnosť v spolupráci so zmluvným veterinárnym lekárom

Nepravidelné školenia – organizované *ad hoc* a zamestnanci sú na nich informovaní o rôznych aspektoch chovu a aktuálnych otázkach spojených s welfarom a zdravím zvierat
O uskutočňovaní školení sa vykonáva písomný zápis.

IX. Osoby zodpovedné za prevádzku zverinca na chov experimentálnych zvierat

Osoba oprávnená konať v mene žiadateľa

MVDr. Dušan Fabian, DrSc. riaditeľ Centra biovied SAV, v. v. i.

E-mail: fabian@saske.sk

Tel.: 55/ 7276 270

RNDr. Ľubor Košťál, CSc., zástupca riaditeľa Centra biovied SAV, v. v. i.

zástupca vedúceho organizačnej zložky Ústav biochémie a genetiky živočíchov

E-mail: Lubor.Kostal@savba.sk

Tel.: 02/ 3229 3801

Koordinátor prevádzky zverinca ÚBGŽ CBv SAV

Mgr. Katarína Pichová, PhD.

E-mail: Katarina.Pichova@savba.sk

Tel.: 02/ 3229 3831

Zmluvný veterinárny lekár

MVDr. Milan Kopčok

Polianky 8, 84101 Bratislava

Tel. 02/ 4594 3818

Dezinsekcia a deratizácia

Ján Mravec – AGH – DDD

Štefánikova 10, 900 28 Ivanka pri Dunaji

Likvidácia kadáverov

ASANÁCIA, s.r.o.

Ružová 1637, 010 01 Žilina

Tel. 041/565 4112 – 113

Kontakty v prípade neobvyklých situácií uvedených v bode VII. prevádzkového poriadku

RNDr. Boris Bilčík, PhD. +421 949 675 551

Mgr. Ľubica Niederová, PhD. +421 949 248 134

Mgr. Katarína Pichová, PhD. +421 903 900 062

Hlavná vrátnica areálu Patrónka: 02/ 5477 5722

Hasiči: tel. č.150, 112

Polícia: tel. č. 158, 112

Mestská polícia: tel. č. 159

Rýchla zdravotná pomoc: tel. č. 155, 112

Príloha 1 Navrátenie zvierat do domácej starostlivosti

Táto príloha usmerňuje postupy a podmienky, za ktorých sa zvieratá použité v postupoch alebo tie, ktoré sa plánujú použiť v postupoch navrátia do domácej starostlivosti, alebo chovného systému vyhovujúceho pre daný druh podľa § 18 nariadenia vlády.

Pri navrátení zvierat musia byť splnené tieto základné požiadavky:

1. Musí sa brať do úvahy druh zvierat, ktorý by sa mal po projekte navrátiť (sliepka, prepelica, spevavce).
2. Musí byť posúdený zdravotný stav použitých zvierat (zhodnotí veterinárny lekár).
3. Nesmie existovať nebezpečenstvo, ktoré by ohrozilo verejné zdravie ľudí, zdravie zvierat, alebo životné prostredie.
4. Musia byť zabezpečené požiadavky na dobré životné podmienky zvierat v domácej starostlivosti, alebo u pôvodného chovateľa.
5. Užívateľ musí zabezpečiť socializáciu zvierat na navrátenie do domácej starostlivosti.
6. Nesmú sa navrátiť zvieratá s modifikovanými génmi (GMO).

Do domácej starostlivosti sa môžu poskytovať iba zvieratá, ktoré v dôsledku vykonaného postupu netrpia, nemusia im byť poskytovaná osobitná starostlivosť a nepotrebujú dohľad veterinárneho lekára, alebo inej odborne spôsobilej osoby podľa § 7 Vyhlášky MPRV SR, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách na ochranu zvierat používaných na vedecké alebo vzdelávacie účely. Zviera musí mať v domácej starostlivosti zabezpečené také umiestnenie a starostlivosť, aby boli v plnej miere uspokojené jeho psychické a fyziologické potreby vzhľadom na jeho zdravotný stav. Musí mať neobmedzený prístup k vode a ku krmivu. Musí mu byť poskytnutá včas veterinárna starostlivosť.

Z dôvodu lepšej informovanosti a ľahšej kontroly, budú zvieratá navracané prednostne pracovníkom CBv, ktorí budú informovaní prostredníctvom distribučných zoznamov elektronickej pošty. Taktiež je možné navrátiť zvieratá späť chovateľovi, od ktorého zvieratá boli zakúpené do projektu.

ÚLOHY VETERINÁRNEHO LEKÁRA

Všetky zvieratá musia byť pred ich navrátením vyšetrené veterinárnym lekárom. Zviera môže opustiť zariadenie užívateľa iba na základe jeho súhlasu.

Veterinárny lekár musí :

- zhodnotiť zdravotný stav zvierat
- vydať potvrdenie o ich zdravotnom stave, ktoré zaručí, že zviera je schopné ďalej bez ujmy na zdraví prežívať v domácej starostlivosti, alebo u pôvodného chovateľa

Prednostne sa navracajú zvieratá, ktoré boli do projektu zaradené ako rezervné zvieratá, alebo tvorili kontrolnú skupinu. Veterinárny lekár musí zhodnotiť aj psychický stav zvieratá (apatický stav, agresivita), aby zhodnotil možnosť adaptácie v náhradnej starostlivosti.

Psychická pohoda zvieráťa je veľkým predpokladom na jeho rýchlu aklimatizáciu v novom prostredí.

ÚLOHY UŽÍVATEĽA

Užívateľ musí :

- podľa § 18 nariadenia vlády mať vypracovaný program a režim navrátenia zvierat do domácej starostlivosti
- zabezpečiť zaraďovanie zvierat, ktoré chce po ukončení projektu navrátiť, iba do neinvazívnych postupov resp. do kontrolných skupín
- udržiavať so zvieratami kontakt, aby boli zvyknuté na ľudí

Užívateľ pri navracaní zvierat pôvodnému chovateľovi odovzdá potvrdenie veterinárneho lekára o dobrom zdravotnom stave zvieráťa.

Užívateľ je povinný navrátenie zvierat do domácej starostlivosti po ukončení projektov písomne oznámiť ŠVPS SR. V oznámení musí uviesť druhy navrátených zvierat, ich počty a miesto umiestnenia týchto zvierat.

Osoba, ktorá si chce takéto zviera osvojiť by mala mať:

- skúsenosti s držbou domácich zvierat,
- viac ako 18 rokov,
- poskytnúť čestné prehlásenie, že:
 - zviera nebude poskytnuté na používanie v projektoch
 - bude zvieráťu zabezpečovať dobré životné podmienky podľa § 31 nariadenia vlády
 - poskytne informáciu užívateľovi o tom, ako navrátené zviera prospieva
 - súhlasí s vykonaním kontroly orgánmi veterinárnej správy, v prípade podozrenia na nedodriavanie požiadaviek z § 31 nariadenia vlády

Chovateľ, ku ktorému sa zviera navracia po vykonanom projekte musí mať:

- vypracovaný program na navrátenie zvierat do svojho chovu
- presnú evidenciu o odovzdaných zvieratách

Táto príloha bola vypracovaná podľa usmernenia ŠVPS SR zo dňa 2.12.2014 (https://www.svps.sk/dokumenty/zvierata/navratenie_zvierat.pdf)

Vypracoval: RNDr. Boris Bilčík, PhD., Mgr. Katarína Pichová, PhD.

V Bratislave 8. 1. 2025